

Literatūras ceļvedis

Nr. 7/2019
Novembris
ISSN 2592-8392

Strādājot ar novembrī saņemtajiem grāmatu ieteikumiem, kā allaž, nācās aizdomāties par sarakstā apkopoto (nejauši "sakritušo") grāmatu tematiku. Un arī par to, vai mums kaut nedaudz izdodas virzīt mūsu potenciālā lasītāja intereses sev vēlamā virzienā. Un cik apzināti vai netīši to darām. Kaut ko vienu un konkrētu šoreiz ievadā izcēlt grūti, jo novembra izlasē atkal esam apkopējuši plašu grāmatu spektru – gan no nozarēm, gan teju visiem iespējamiem daiļliteratūras žanriem. Un tomēr nevar nepieminēt mūsu īpašo un neatkārtojamo Noru Ikstenu – šoreiz LU Baltu filoloģijas maģistra studiju programmas studentes mums iesaka iepazīties ar abiem autores pēdējā laika veikumiem "Mīlestība" un "Suņa dzīve", šīs lieliskās grāmatas noteikti nedrīkst palaist garām! Un vēl – numurā ir iegādājušies veseli trīs detektīvromāni... Vai tā būtu tikai sakritība? Nedaudz papētot aktuālos Latvijas populārāko grāmatattirgotāju topus, redzams, ka kriminālromāni pirmajā desmitniekā ir neiztrūkstoši. Vai mūsdienu lasītājam šajā informācijas pārpilnības laikmetā tik nepieciešama vēl papildus spriedze? Protams, lai izteiktu nopietnus un ticamus apgalvojumus par lasāmvielas tematikas izvēli, jāveic visaptverošs pētījums, uz to pagaidām nepretendējam. Un tomēr! Priece, ka grāmatnīcās, atkarībā no konkrētā brīža politisko un vēsturisko pētījumu piedāvājuma, vienlīdz labi tiek pirkti arī dokumentālie un vēsturiskie romāni, mūsdienu publicistika, psiholoģija, bērnu grāmatas, pavārgrāmatas... tāpat ar piedāvājumu visām gaumēm viss ir kārtībā!

Un vēl – vai iespējams formulēt, kas visvairāk saista "lasošo latvieti", un vai šis lasītājs vispār vēlas būt ietekmējams. Ar to domājam – vai bibliotēkām, atlasot grāmatas iegādei savā bibliotēkā, ir kāda teikšana pār lasītāja tematiskajiem kritērijiem? Dažkārt mēdzam ieskatīties arī dažu bibliotēku lasītāko grāmatu topus. Tur aina ir nedaudz atšķirīga. Laikam tomēr kaut ko mainīt nebūs viegli, jo to, kurš sagaida vien izklaidi vai atpūtu un kuru pēc problēmu pārpilnas ikdienas dara laimīgu vien izdomāti citu laimīgu cilvēku dzīves stāsti, nez vai būs iespējams pierunāt lasīt, piemēram, par Aušvicas tetovētāju. Tādēļ gadījumos, kad lasītājs veic grāmatas iegādi savam personīgajam grāmatplauktam, grūtā izvēle (jo tā nevar būt viegla tik plaša tematiskā piedāvājuma apstākļos!) paliek vien paša pircēja ziņā. Attiecībā uz grāmatu iepirkšanu savai bibliotēkai – kaut arī ikviena bibliotēkara sapnis ir gandarīts lasītājs, mūsdienu reizumis būtu lietderīgi izdarīt izvēli par sliktu kādam populāram bestselleram... Taču lūdzu uztveriet to tikai kā draudzīgu ieteikumu! Galvenais – kamēr vēl joprojām lasīsim arī tās grāmatas, kurām čaukst lapas un kuras smaržo pēc tipogrāfijas krāsas – tikmēr lielos vilcienos ar mums viss būs kārtībā!

Sagatavotāji:

LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas mācībspēki: profesore Ieva Kalniņa, profesors Ojārs Lāms, LU Humanitāro zinātņu fakultātes Baltu filoloģijas maģistra studiju programmas studenti: Maija Bumbiere, Anna Auzāne, Estere Kalks-Ķere, Sandra Bagātā

LNB Pakalpojumu departamenta Humanitāro un sociālo zinātņu lasītavas nozaru informācijas ekspertes Zane Krūmiņa un Astra Šmite, Tehnoloģiju un dabaszinātņu lasītavas galvenā bibliogrāfe Liene Kalneta

LNB Speciālo krājumu departamenta Mākslas un mūzikas centra Mākslas lasītavas vadītāja Katrīna Teivāne-Korpa, galvenās bibliogrāfes Ingrīda Peldekse un Līga Goldberga

LNB Atbalsta biedrības konsultante Dārija Juškeviča

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra nozaru informācijas eksperte Elita Vīksna, galvenā bibliotekāre Solvita Ozola

Seko un dalies ar
#Inblv

[Facebook.com/Inb.lv](https://www.facebook.com/Inb.lv)

[Twitter.com/LNB_lv](https://twitter.com/LNB_lv)

[Instagram.com/Inblv](https://www.instagram.com/Inblv)

© Latvijas Nacionālā

bibliotēka, 2018

Atbildīgā par izdevumu: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra projektu koordinatore
Anda Saldovere

Korektore:

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra galvenā bibliotekāre Māra Jēkabsone

Maketētāja:

Enija Lukumiete

Grāmatu vērtējumos saglabāts vērtētāju individuālais stils

Iesaka LU mācībspēki un studenti

Ojārs Lāms:

Ezerkalns, Gatis. Ragana manā skapī. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 543 lpp. ISBN 9789934081880.

Sava debijas romāna nosaukumā Gatis Ezerkalns asprātīgi apspēlējis iznākšanas no skapja metaforu. Plašajā, fantāzijas literatūras tradīcijās balstītajā vēstījumā skapis lauku mājā kļūst par tādām kā durvīm starp loģisku racionalitāti un mītisko pasauli. Romāns uzrakstīts no jaunas sievietes skatpunkta, un viņas dvēseles un izjūtu pasaule atklāti gana dzīvīgi. Sižetiski tiešais darbības laiks un telpa iezīmēti no izklaides Vecrīgā līdz mantotas mājas pārņemšanai pēc vectēva nāves tālā provincē, bet tiešās darbības laiku caurvij rēgaini pagātnes notikumi, kas romāna darbības laikā aizvien uzstājīgāk iejaucas romāna norisēs, lai beigās radītu teju vai mītisku virpuļviesuli. Autora bagātīgajā un viegli plūstošajā valodā sajūtams viņa klasiskās filoloģijas studiju laikā gūtais rūdījums, jo vēstījumu caurauž krāšņas salīdzinājumu virtenes, kuras liek atcerēties agrāko, Homēra iedibināto, episko stilu.

Romāna vēstījums sadalīts vairākās dimensijās, un savdabīgu atbalsi romāna notikumiem vai priekšnojautas par gaidāmo rada latviešu folkloras materiālu izvērsts ieaudums teksta veidojumā. Fantāzijas žanra aspektā romāns īsteno globalizācijas kultūras jaunu apvāršņu apguvi latviešu literatūrā.

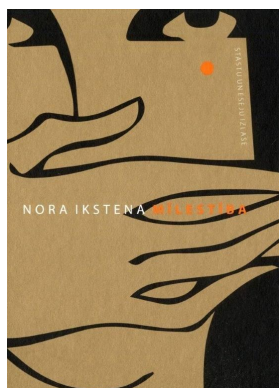
https://www.zvaigzne.lv/lv/jaunumi/aktualitates/290527-romans_par_latviesu_teiku_un_mitu_pasauli.html

<https://www.delfi.lv/kultura/news/books/klaja-laists-latviesu-fantazijas-zanra-romans-raqana-mana-skapi.d?id=51486201>

Atslēgvārdi:

fantāzijas literatūra; latviešu folkloras; debija latviešu literatūrā

Anna Auzāne:

Ikstena, Nora. Mīlestība. Rīga : Dienas Grāmata, 2019. 216 lpp. ISBN 9789934546884.

Nora Ikstena šoreiz lasītājam piedāvā stāstu un eseju izlasi, kuru caurvij mīlestības motīvs. Tā ir mīlestība, kas izprotama – vai varbūt izjūtama – visplašākā šī vārda nozīmē. Priesteris, kuram pienākumu dēļ būtu jāierobežo sava seksualitāte, bet kurš to nespēj, līgava pirmskāzu tvīksmīgajās gaidās, bijušā vīra traumēta sieviete, kura lasa senas mīlestības vēstules un paralēli izdzīvo sapnīm līdzīgu dzīvi sarakstē, pēkšņs autore aizkustinājums, satiekot Nedzirdīgo skolas audzēkņus, tie ir tikai daži varoņi, ar kuriem sastopamies grāmatā. Daži stāsti jau iepriekš bijuši pieejami citos rakstnieces izdevumos (īpaši "Maldīgās romancēs"). Nevajadzētu aizmirst arī "Amour Fou". Tiem, kuri ir kaut nedaudz pazīstami ar Ikstenas rakstības manieri, grāmata nebūs dižs pārsteigums. Turklāt, šo izlasi var droši dāvināt vai ieteikt Ikstenas daiļrades cienītājiem, citā versijā – kā viegli aizplīvurotu vai pavisam atklātu mājienu mīļotājiem, kā arī tiem, kuri būs sajūsmā par neskaitāmajām bibliskajām un literārajām alūzijām, krāšņajām metaforām (literatūrpētnieks Guntis Berelis tās sauc par "Ikstenas mežģinēm") un grandiozu arhetipu skicēšanu pat viskdiēnīšākajos notikumos un cilvēku attiecībās.

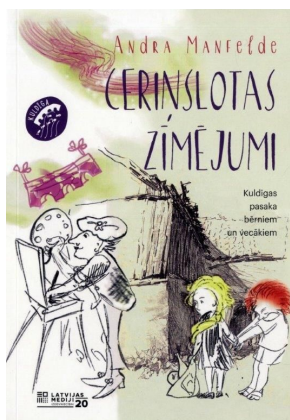
<https://www.ikskile.lv/lv/jaunumi/jubilare-nora-ikstena-ikskilei-esmu-loti-pateiciqa-par-ka-seit-varu-kas-es-esmu>

<https://klasika.lsm.lv/lv/raksts/gramatu-stasti/runa-rakstnieces.-nora-ikstena-un-sabine-koseleva.a122407/>

Atslēgvārdi:

latviešu stāsti; latviešu esejas; mīlestība; seksualitāte; garīguma meklējumi

Maija Bumbiere:

Manfelde, Andra. Ceriņslotas zīmējumi. Rīga : Latvijas Mediji, 2019. 144 lpp. ISBN 9789934156663.

Andras Manfeldes Kuldīgas pasaka bērniem un vecākiem "Ceriņslotas zīmējumi" iznākusi 2019. gada otrajā pusē. Tā sastāv no 144 lapaspusēm, 17 nodaļām un diviem nobeigumiem. Grāmatu caurvij pašas rakstnieces radītās ilustrācijas.

Pasaka ir par kuldīdzniecēm: gaišmataino un kārtīgo Annu jeb Anno un rudmataino un nevīžīgo Katrīnu jeb Katī. Lai gan meitenes nāk no sociāli atšķirīgām ģimenēm, tomēr ikdienu viņas pavada kopā, blēņodamās Kuldīgas ielās un dodoties uz pilsētai tik ļoti zīmīgo Ventas rumbu, kur turpat vien blakus pār Ventu sliecas arhitektoniski ievērojamais sarkano ķieģeļu tilts. Šajā vietā arī attīstās spilgtākie grāmatas notikumi.

Lai gan darbība norisinās mūsdienās, par ko liecina, piemēram, minjoni un centi, tomēr mēs ikviens varam mēģināt iztēloties arī savas bērnības dienas, kur mamma vai varbūt omīte ir sūtījusi kādā uzdevumā, no rīta pinusi bizes un vakarā rājusies par vēlo pārnākšanu mājup un klimšanu apkārt. Paralēli ikdienišķajam katrs kaut reizi ir fantazējis par sapņu tēliem vai izbījies no saviem iztēles augļiem, tā padarot krāsaināku savu ikdienu.

Kādu vakaru Anno un Katī jūtas tik nogurušas no mūžīgās pieaugušo audzināšanas, ka abas reizē ievēlas – "lai ir pilsēta bez pieaugušajiem"! Kā jau pasakām piedienas, jau nākamajā dienā sapnis ir piepildījies, tomēr rezultāts – negaidīts! Izrādās, ka pilsētā pazuduši ne vien pieaugušie, bet arī ēnas, savukārt ēkas atgādina dekorācijas. Te pēkšņi meitenes pamana ceļa rulli, uz kura sēž viscaur melnā tērpusies būtne vārdā Karr... Karmen, kurai ar šīm pārmaiņām ir sakars vistiešākajā veidā. Šī būtne ar ceriņa zaru, kam jau sen novītuši ziedi, mālē melnu ne vien Kuldīgu, bet arī cilvēkus padara drūmākus un grūtsirdīgākus. Meitenes izlemj sekot šai būtnei, lai atkal atgrieztu gan ēnas, gan pieaugušos. Visā garajā un notikumiem piesātinātajā ceļojumā meitenes ne vien skata sevi no malas ar līdzās esošajiem vecākiem, bet arī Anno omīti Krumkusiju un citus Kuldīgā mītošos pieaugušos, tomēr viņas ir vien vērotājas – caurspīdīgas un neredzamas vērotājas. Beigu beigās meitenēm izdodas atdot pilsētai tās ierasto veidolu, tomēr ceļš uz to nav viegls.

Pasaka no tiesas ir ieinteresējoša ne tikai bērniem, bet arī viņu vecākiem, jo liek aizdomāties par to, cik liels spēks ir mūsu vēlmēm, un ka vienmēr der apdomāties pirms to paušanas, lai vēlāk nenožēlotu sekas. Un, visbeidzot, katrs var mēģināt atbildēt uz jautājumiem: vai dzīve bez pieaugušajiem patiesi būtu vieglāka un vai pasaule bez krāsām būtu tikpat piepildīta?

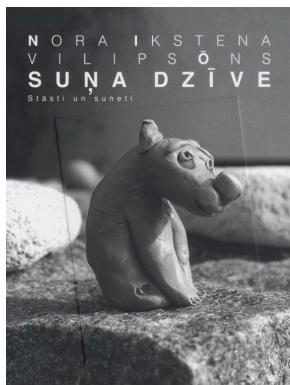
<http://www.la.lv/foto-atverta-andras-manfeldes-kuldigas-pasaka-cerinslotas-zimejumi>

<https://www.youtube.com/watch?v=GyVvha8zwzU>

Atslēgvārdi:

literārās pasakas; Kuldīga

Estere Kalks-Ķere:

Ikstena, Nora, Vilipsōns. Suņa dzīve. Stāsti un suneti. Rīga : Zvaigzne ABC. 2019. 96 lpp. ISBN 9789934083754.

Rakstniece Nora Ikstena ar grafiķi un tēlnieku Aivaru Vilipsōnu sadarbojusies jau agrāk, 2017. gadā kopīgi izdodot grāmatu "Ārprātija piedzīvojumi"; 2019. gadā laists klajā jauns radošā dueta kopdarbs "Suņa dzīve. Stāsti un suneti". Kā vēsta jau grāmatas nosaukums, tās centrā ir cilvēka labākie draugi – 11 izskatā un raksturā atšķirīgi suņi, kas lasītājam dzīvi ļauj uzlūkot no sava skatpunkta. Kaut gan suņu stāsti ir dažādi, neizsīkstoša ir to mīlestība pret savu saimnieku – viesu nama īpašnieci, mednieku vai vienkārši labu cilvēku. Ikstena stāstos spilgti atklāj cilvēka un suņa savstarpējo pieķeršanos, uzticību vienam pret otru un mīlestību, kas kopā rada dzilvēku: "Viņi taču bija kā cimds ar roku, kā podiņš ar vāciņu, viņi bija šīs Dieva pasaules divas puses, kas saucās dzilvēks." (50. lpp.) Kaut gan daži no stāstiem ir melanholiski, pat mazliet skumji, tos atsvaidzina Vilipsōna suneti, kas ar humoristisku pieskaņu ļauj pēc katra stāsta pasmaidīt pat tad, ja acīs jau sariesušās asaras. Grāmatu krāšņo ne tikai rakstnieces bagātā valoda, bet arī brīnišķīgas ilustrācijas, un tā būs lieliska lasāmviela kā lieliem, tā maziem!

<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/ikstenas-un-vilipsna-jaunaka-gramata-par-sunim-ar-cilveku-sirdim.a333790>

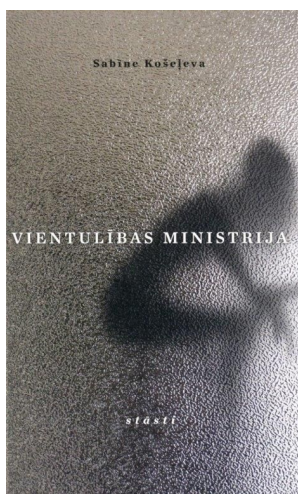
<https://www.ikskile.lv/lv/jaunumi/jubilare-nora-ikstena-ikskilei-esmu-loti-pateiciqa-par-ka-seit-varu-kas-es-esmu>

<https://www.santa.lv/raksts/ieva/intervijas/aivars-vilipsons-sievietes-nevienu-nevar-partaisit-29709>

Atslēgvārdi:

latviešu literatūra; stāsti

Sandra Bagātā:

Košēļeva, Sabīne. Vientulības ministrija. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 111 lpp. ISBN 9789934083280.

Rakstnieces Sabīnes Košeļevas grāmatā "Vientulības ministrija" apkopoti 10 stāsti, kuri lasītājam palīdzēs gan atrast sev tīkamus domu graudus, gan par tiem aizdomāties. Katram stāstam ir cits sižets, taču, kā liek nojaust jau grāmatas nosaukums, visus sižetus vieno vientulība, kas sevī ietver emocionālās pasaules sašķeltību – tā ir smagnēja un drūma. Košeļeva norāda, ka ikkatrā no šiem stāstiem ir arī daļa no viņas pašas un viņas dzīvē sastaptajiem cilvēkiem, kuri likuši viņai apšaubīt dzīves jēgu un satvaru. Stāstos ir diezgan daudz eksistenciālu jautājumu, un bieži vien var šķist – kāda jēga vispār kādu iemīlēt, ja tāpat sekos ciešanas? Šī grāmata lieliski parāda to, ka ne viss šajā dzīvē ir skaists, ka tai ir arī tumšā puse. Vientuļnieka tēls attēlots dažādās dzīves situācijās; tas ķeras pie katra salmiņa un meklē jebko, kas sagādātu prieku, taču tas ir ļoti grūti un dažreiz pat neiespējami. Stāstu centrā izvirzītas attiecības ar sevi pašu, savu partneri un bērniem, tādējādi atklājot raksturu un psiholoģisko traumu cēloņus. Izlasot grāmatu, lasītājs, iespējams, spēs labāk izprast ne tikai vientuļnieka ikdienu, bet arī rast atbildi uz citiem sev svarīgiem jautājumiem.

<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/iznaxis-sabines-koselevas-stastu-krajums-vientulibas-ministrija.a330297>

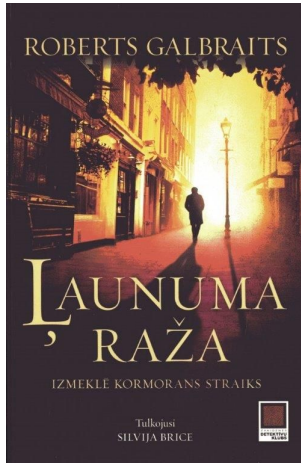
<http://lalksne.blogspot.com/2019/08/sabine-koseleva-vientulibas-ministrija.html>

https://www.diena.lv/raksts/kd/recenzijas/gramatas-_vientulibas-ministrija_-recenzija.-autoimuna-saslimsana-14225036

Atslēgvārdi:

mūsdienu latviešu stāsti; vientulība

leva Kalniņa:

Galbraits, Roberts. Ļaunuma raža. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 555 lpp. ISBN 9789934076787.

Roberta Galbraita romāns “Ļaunuma raža” ir trešais Harija Potera autores Dž. K. Roulingas detektīvromāns. Autore savus detektīvromānus par Kormoranu Straiku paraksta ar vīrieša vārdu un uzvārdu. Atbilde uz jautājumu par to, kāpēc 21. gadsimtā sievietei nevarētu rakstīt detektīvus ar savu īsto vārdu, ir angļu kultūras problēma un pašas autores kompleksi. Pirmie autores detektīvromāni “Dzeguzes sauciens” un “Zīdtārpiņš” tulkoti arī latviešu valodā, romānus tulkojusi Silvija Brice.

Visu trīs detektīvromānu centrā atrodas skarbais privātdetektīvs Straiks, kura pagātnē ir traumatiska bērnība ar māti supergrūpiju un sadistisku patēvu, armija un darbs Īpašā izmeklēšanas nodaļā, savukārt viņa palīdzēja Robina Ellakota ir jauna, gudra sieviete, kuru aizrauj detektīves darbs, taču viņas ģimene un topošais vīrs to uzskata par sievietei nepiemērotu nodarbošanos. Romānā spilgti parādīts, cik neaizsargātas ir sievietes mūsdienu Lielbritānijā, cik dziļas ir patriarhālās attiecības un cik liela ietekme uz cilvēku dzīvi ir viņa sociālajai kārtai. Romāns “Ļaunuma raža” ir tradicionāls mūsdienu detektīvs ar raksturīgiem noziedznieku tēliem – pedofilu, patoloģisku sieviešu slepkavu, tradicionālu noziedznieku un sadistu, fiziski traumētu detektīvu un saprātīgu detektīva palīdzī. Precīzi aprakstīta gan Londona, gan lauku vide, labi konstruēts sižets, kas lasītāju notur sasprindzinājumā, vērojami atsevišķi komisma elementi, kā arī ir laimīgas beigas.

Ja fantāzijas romāni par Hariju Poteru Dž. K. Roulingu padarīja par vienu no ievērojamākajām mūsdienu bērnu un pusaudžu literatūras autorēm, tad Roberta Galbraita detektīvromāni ir labi veidoti, taču kopumā viduvēja līmeņa darbi plašajā mūsdienu kriminālliteratūras klāstā.

<https://thevalkyriesdiary.com/2018/11/07/iegrimstot-lieliska-detektiva-pasaule-r-galbraits-launuma-raza>

<https://www.tvnet.lv/6420046/galbraits-launuma-raza>

Atslēgvārdi:

angļu literatūra; detektīvromāni

Astra Šmite:

Muzeologs Himzels un viņa laiks. Sastādītāja Ineta Zelča Sīmansone; grafiskais dizains Edvards Percevs; fotogrāfs Didzis Grodzs. Rīga : Creative Museum, 2019. 257 lpp. ISBN 9789934855481.

Nemaz tik bieži negadās, ka, paņemot rokās jaunu grāmatu, pirmie prātā nāk vārdi: cik skaists izdevums! Rakstu krājums ir ne tikai skaisti noformēts, bet arī pārdomāti sakārtots: atsaucies ievietotas turpat līdzās tekstam, kas padara teksta lasīšanu daudz ērtāku. Ļoti pārskatāms arī krājuma tematiskais sadalījums. Grāmatas grafiskā dizaina autors Edvards Percevs patiešām pelnījis uzslavu.

Rakstu krājumā apkopoti vairāku autoru lasījumi par Rīgas ārstu, humānistu un kolekcionāru Nikolausu fon Himzeli (Nikolaus von Himsel, 1729–1764). Muzeju studiju doktoram Raivim Sīmansonam ievadā pārlicinoši izdevies parādīt, kāpēc šāds izdevums mums šodien vajadzīgs – tas ir Himzela mantojuma pārsteidzošais laikmetīgums. Ir svarīgi saprast, cik daudz par Eiropas apceļotāju, kurš atstājis mantojumā arī trīs biežus ceļojumu aprakstu sējumus, mēs paši zinām un ko varam pavēstīt citiem. Līdz 2023. gadam, kad gaidāma Himzela dibinātā muzeja 250. jubileja, ceļojumu manuskriptam vajadzētu būt pārtulkotam un izdotam kopā ar zinātniskajiem komentāriem.

No krājumā iekļautajiem autoriem izceļams filoloģijas doktores Aijas Taimiņas detalizētais ieskats Himzela dzimtas ģeneoloģijā, kā arī apskats par Himzela mātes devumu, rūpējoties par ģimenes legāta administrēšanu un dzimtas mantojuma tālāko likteni. Vairākas tēmas krājumā aplūkojis vēstures zinātni doktors Edgars Ceske, kurš, būdams speciālists vācbaltiešu ceļojumu literatūras jomā, iztīrījis Himzela ceļojuma dienasgrāmatas un analizējis to saturu salīdzinājumā ar tā laika vācu ceļojumu literatūru. Interesanti ielūkoties arī 18. gadsimta Rīgas aprakstā, kas uzskatāmi parāda dzīvesveidu un vērtību sistēmu Himzela dzīves laikā. Ilustratīvi bagāts un interesants ir Raivja Sīmansona lasījums "Himzela muzeja mobilā aplikācija".

Savukārt mākslas zinātniece Astra Spalvēna aizrauj ar 18. gadsimta gastronomiskās kultūras aprakstu, kurā varam izlasīt arī par ēdienu kā mākslu, modi un vaļasprieku.

Vienmēr ir vērts papildināt savus priekšstatus par laiku un cilvēkiem pirms mums, lai labāk saprastu, kur ietiecas mūsu kultūras saknes. Himzela personība tam sniedz labu iespēju.

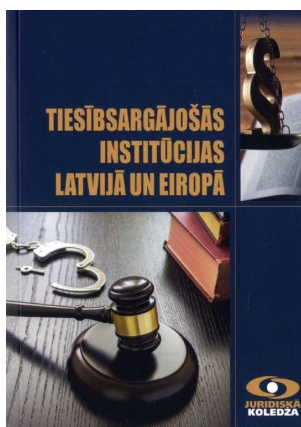
Citējot Edgaru Ceski: "Nerunājot nemaz par vācbaltiešiem – pat uz visu pārējo savu laikabiedru Eiropas apceļotāju fona Nikolauss Himzels izceļas ar interešu neparasto daudzpusīgumu, pamatīgajām zināšanām tādās jomās, kuras ārstam nemaz nebūtu obligātas." Atliek cerēt un gaidīt, ka līdz 2023. gadam dienasgaismu ieraudzīs Himzela ceļojumu manuskripta tulkojums ar komentāriem, kuram ekspertu vērtējumā daudzpusīguma ziņā nav līdzvērtīgu un kurš spētu sniegt atbildes uz daudziem jautājumiem.

<http://www.creativemuseum.lv/lv/raksti/petijumi/muzeologs-himzels-un-vena-laiks>

Atslēgvārdi:

muzeoloģija; ģeneoloģija; Nikolauss fon Himzels

Zane Krūmiņa:

Tiesībsargājošās institūcijas Latvijā un Eiropā : mācību grāmata. Zinātniskais redaktors, ievada autors Tālavš Jundzis. Rīga : Juridiskā koledža, 2019. 367 lpp. ISBN 9789934871955.

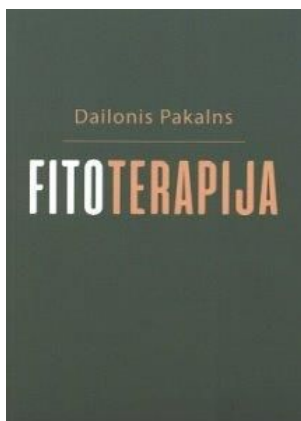
Pirms neilga laika klajā nācis Juridiskās koledžas apgāda jaunais tiesībsargājošām institūcijām veltītais izdevums. Autoru kolektīvs, kuru pārstāv Juridiskās koledžas, Latvijas Universitātes un Rīgas Stradiņa universitātes mācībspēki, piedāvā kompleksu pārskatu par visām tiesībsargājošajām institūcijām Latvijā – gan tām, kas darbojas tiesu sistēmas ietvaros (tiesas, prokuratūra, advokatūra, notariāts utt.), gan tām, kas saistītas ar izpildvaru (policija, Satversmes aizsardzības birojs, Valsts drošības dienests, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs u. c.). Īpaši uzteicama ir autoru piedāvātā inovācija – papildus informācija par svarīgākajām tiesību piemērošanas iestādēm Eiropā (Eiropas Savienības Tiesa, Eiropas Cilvēktiesību tiesa, Eiropas Ombuds, Interpols un Eiropols). Autori definējuši katras institūcijas būtību, uzdevumus, funkcijas, kompetenci, struktūru utt. Par pamatu analīzei kalpo arī grāmatā publicētie jaunākie normatīvie akti. Izdevums papildināts ar detalizētu Dr. habil. sc. pol., Dr. jur. Tālava Jundža priekšvārdu.

Izdevums adresēts augstskolu un koledžu tiesību zinātņu programmu studentiem studiju kursa "Tiesībsargājošās institūcijas Latvijā un Eiropā" apguvei. Taču paredzams, ka grāmata ieinteresēs ikvienu lasītāju, kurš vēlas saprast, kā darbojas un kam kalpo tiesībsargājošās institūcijas, kā arī nepieciešamības gadījumā saņemt sev nepieciešamo juridisko atbalstu.

Atslēgvārdi:

tiesa; policija; advokatūra; nacionālā drošība; korupcijas novēršana

Liene Kalneta:

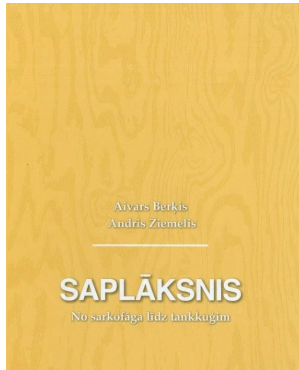
Pakalns, Dailonis. Fitoterapija. Rīga : AFS, 2019. 214 lpp. ISBN 9789984889610.

Dr. biol. Dailonis Pakalns – farmaceits ar 60 gadu pieredzi ārstniecības augu jomā – jaunajā grāmatā izklāsta pēdējā laika būtiskākos zinātnes un prakses atzinumus par ārstniecības augu drogām un daudzpusīgu to izmantošanu: fitoterapijā, uztura bagātinātājos, uzturā, aromterapijā, higiēnā un kosmētikā. Autors jau iepriekš ieguvis lasītāju atzinību par savām plašajām zināšanām tradicionālajā dziedniecībā. "Fitoterapija" ir pārstrādāta un papildināta autora 2012. gadā izdotās grāmatas "Zāļu tējas" versija par fitopreparātiem un racionālu to lietošanu, bagātināta ar jauniem atklājumiem, kas veikti nozarē pēdējos gados.

Izdevums paredzēts visu specialitāšu ārstu, farmaceitu un pārējo medicīnas darbinieku ikdienas darbam, kā arī lasītājiem, kas radoši interesējas par ārstniecības augiem un fitopreparātiem un izmanto to dziednieciskās īpašības savas veselības nostiprināšanai.

Atslēgvārdi:

fitoterapija; ārstniecības augi; zāļu tējas

Berķis, Aivars, Ziemeļis, Andris. Saplāksnis : no sarkofāga līdz tankkuģim. Rīga : Jumava, 2019. 376 lpp. ISBN 9789934203152.

Tradicionālā izpratnē šī, protams, ir grāmata tehniskiem cilvēkiem, kokrūpniecības profesionāļiem, mēbeļu speciālistiem. Bet varbūt tā ir iespēja arī citu jomu interesentiem uzzināt, cik neticami daudz sevī ietver smagnējais jēdziens "saplāksnis"?

Šķiet, vislabākais šī darba raksturojums ir pētījuma līdzautora Andra Ziemeļa rakstītais:

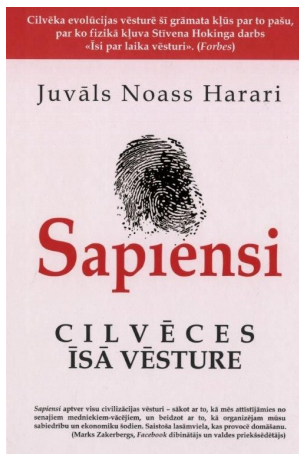
"Grāmata par saplāksni. Bieža un smaga. Kurš tādu pirks, un kurš tādu lasīs? Jāatzīstas, ka rakstot mēs, autori, par to neprātojam. Uzzinājām par saplākšņa 2000 dažādiem izmantošanas veidiem, par tā 4700 gadus seno sākotni, par Herberta Cukura un Kārļa Irbīša būvētajām lidmašīnām un par aviācijas saplāksni, kas bijis audekla biežumā. Izrēķinājām, ka Latvija ir saplākšņu ražošanas lielvalsts, jo ir otrajā vietā pasaulē pēc saražotā saplākšņu daudzuma uz vienu iedzīvotāju. Rezultātā izveidojās kaut kas radniecīgs saplākšņu enciklopēdijai, kuras ļoti sīkajā saturā rādītājā katrs viegli sameklēs viņam interesanto vai vajadzīgo. Turklāt grāmatā ir uzrādītas gandrīz 800 atsaucis, kas ļauj internetā, bibliotēkā vai arhīvos par katru jautājumu uzzināt vēl daudz ko vairāk."

Tikpat spilgti izdevumu raksturo arī kāda lasītāja viedoklis: "Kaut man un ikvienam interesentam pietiktu pacietības lasīt vērtīgā satura rindas, kā tas ir bijis grāmatas "Saplāksnis" autoriem A. Berķim un A. Ziemeļim, pētot un apkopojot bagātīgo saturu par saplāksni – sākot no sarkofāga un turpinot līdz pat tankkuģim Latvijā un pasaulē! Un vēl – kaut mūsu paaudzei viņu vecumā būtu tik skaidras domas, stāstītāja talants un enerģija, mērķtiecība sasniegt mērķus, kā tas ir bijis abiem autoriem!"

<https://www.janisroze.lv/lv/qramatas/enciklopedijas/uzzinu-literatura/saplaksnis-no-sarkofaga-lidz-tankkuqim.html>

Atslēgvārdi:

saplāksnis; saplākšņa ražošana; finiera rūpniecība

Harari, Juvāls Noass. Sapiensi : cilvēces īsā vēsture. Vērgale : Zoldnera izdevniecība, 2018. 319 lpp. ISBN 9789934845178.

Pirms simts tūkstošiem gadu Zemi apdzīvoja vismaz sešas dažādas cilvēku sugas. Taču šodien ir tikai viena – Homo Sapiens. Kas notika ar pārējām? Un kas jau tuvākajā nākotnē var notikt ar mums? Pateicoties tehnoloģiju attīstībai, dažās pēdējās desmitgadēs cilvēki ir sākuši pārkāpt dabiskās atlases likumus, kas uz Zemes valdījuši pēdējos četrus miljardus gadu. Mēs iegūstam spēju projektēt ne tikai pasauli mums apkārt, bet arī mūs pašus. Kurp tas mūs ved, un par ko mēs vēlamies kļūt?

Iespējams, izraēliešu vēsturnieka grāmatā ir par daudz autora subjektīvā skatījuma un par maz atsauču, lai to varētu citēt zinātniskos referātos, tomēr tieši saprotamā valoda, kādā autors izvēlējies sarunāties ar saviem lasītājiem, ir ļāvusi uzrunāt plašāku auditoriju, nodrošinot grāmatai bestsllera statusu un vietu starp lasītāju iecienītākajām, piemēram, Baraka Obamas un Marka Cukerberga grāmatām. "Sapiensi: cilvēces īsā vēsture" ir viegli pieejams veids ikvienam ielūkoties civilizācijas vēstures lappusēs un uzdot jautājumus, par kuriem domāt ir neierasti, bet kuri ļauj izprast sevi, citus un, cerams, mudināt nepieļaut agrāk pieļautās kļūdas vai rīkoties labāk un pareizāk, nekā līdz šim.

<https://www.rigaslaiks.lv/aqora/ri-lasa/juvals-noa-harari-sapiensi-isa-cilveces-vesture-19442>

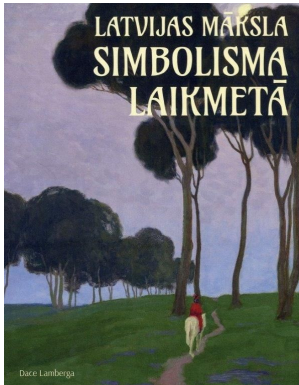
<https://www.youtube.com/watch?v=ijtIDG8JwBjs>

<https://lnb.lv/lv/ar-swedbank-atbalstu-latviski-izdotas-harari-gramatas-sapiensi-cilveces-isa-vesture-pirmie>

Atslēgvārdi:

civilizācija; cilvēka evolūcija

Katrīna Teivāne-Korpa:

Lamberga, Dace. Latvijas māksla simbolisma laikmetā. Rīga : Neputns, 2019. 451 lpp. ISBN 9789934565748.

“Ap 19./20. gadsimtu miju daudzsolīši plaukstošās latviešu dzejas, rakstniecības, glezniecības un citu kultūras nozaru kopainā atklājās oriģināli izteiksmīga garīgā šķautne, kuru dziļi iedvesmoja simbolisma mītu un leģendu savdabīgā – gan teiksmaini romantisko, gan drūmi depresīvo noskaņu cauraustā – tēlainība”, grāmatas priekšvārdā raksta tās autore, mākslas zinātniece Dace Lamberga. Apjomīgajā monogrāfijā pārskatāmi izsekots simbolisma ģenēzei un ar to saistīto izpausmju zarojumam Latvijā, izceļot laikmeta fonu, spilgtākās virziena ietekmes, iecienīto tēmu loku, raksturīgo stilistiku, redzamākos māksliniekus, viņu izaugsmi un devumu, kā arī citus būtiskus aspektus. Izdevums ir ļoti labi strukturēts un viennozīmīgi piedāvā “atsvaidzinātu” skatījumu uz vienu no spilgtākajām izpausmēm Latvijas mākslas vēsturē. Vienlaicīgi tiek piedāvāta plašāka izpratne, norādot uz paralēlajiem strāvājumiem laikmeta mākslā, virziena atskaņām un transformācijām. Izdevumu bagātina plašs, lieliski reproducētu attēlu klāsts, vēsturiskā perioda notikumu uzskaitījums, mākslinieku biogrāfijas un portreti. Izceļams ir izdevuma mākslinieces Antas Pencas veidotais veiksmīgais grāmatas dizains un izvēlētais formāts, kas ir mūsdienīgs un ļoti ērts satura un attēlu uztverei.

<https://neputns.lv/products/latvijas-maksla-simbolisma-laikmeta>

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/klaja-nacis-makslas-zinatnieces-daces-lambergas-petijums-par-sim.a122440>

<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/maksla/iznakusi-daces-lambergas-gramata-latvijas-maksla-simbolisma-laikmeta.a337254>

Atslēgvārdi:

Latvijas mākslas vēsture; latviešu mākslinieki; simbolisms

Ingrīda Peldekse:

Jevsejeva, Natālija. Aleksandra Beļcova. Rīga : Neputns, 2019. 503 lpp. ISBN 9789934565731.

Aleksandrai Beļcовой (1892–1981), kura tiek dēvēta par vienu no pirmajām modernisma māksliniecēm Latvijā, veltīto grāmatu laidis klajā apgāds “Neputns”. Māksliniece ieradusies Rīgā 1919. gadā un šeit nodzīvojusi līdz mūža beigām. Strādājusi kā gleznotāja, ilustratore, grafikas un porcelāna māksliniece.

Monogrāfijas autore Natālija Jevsejeva ir “Romana Sutas un Aleksandras Beļcovas muzeja” vadītāja. Līdz ar muzeja izveidošanu 2008. gadā kļuva pieejams mākslinieces privātais dokumentu un vēstuļu arhīvs. Šis materiāls palīdzējis grāmatas autorei rekonstruēt atsevišķas maz zināmas Beļcovas biogrāfijas epizodes un daiļrades evolūciju. Personiskās dzīves fakti un fotogrāfijas caurvij mākslinieces talanta izpausmes tiklab glezniecībā un grafikā, kā darbnīcas “Baltars” porcelānā.

Apjomīgā grāmata ir bagātīgi ilustrēta gan ar darbu reprodukcijām, gan fotogrāfijām un dokumentāliem materiāliem; lielākā daļa no tiem – pirmpublicējumi.

Beļcovas daiļradei veltīto monogrāfiju papildina izstāde “Aleksandra Beļcova (1892–1981). Glezniecība. Grafika. Darbnīcas Baltars porcelāns,” kura aplūkojama Latvijas Nacionālā mākslas muzeja Lielajā izstāžu zālē līdz 2020. gada 12. janvārim.

<https://klasika.lsm.lv/lv/raksts/diena-sakusies/natalija-jevsejeva-aleksandrai-belcovai-nebija-ienesla-ceret-ka-a122554>

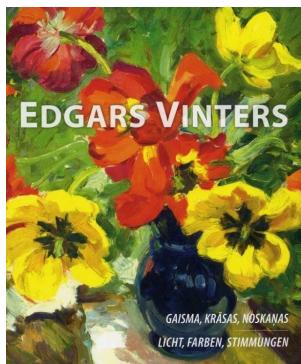
<https://diena.lv/raksts/kd/literatura/klaja-nakusi-gramata-par-makslinieci-aleksandru-belcovu-14228325>

<https://nra.lv/kultura/294503-aleksandrai-belcovai-veltita-izstade-gleznieciba-grafika-darbnicas-baltars-porcelans.htm>

Atslēgvārdi:

glezniecība; grafika; porcelāns; Latvijas mākslas vēsture; darbnīca “Baltars”

Līga Goldberga:

Gerbers, Hanss Joahims, Spārītis, Ojārs. Edgars Vinters. Gaisma, krāsas, noskaņas = Licht, Farben, Stimmungen. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 239 lpp. ISBN 9789934084522.

Edgars Vinters (1919–2014) ir labi zināms latviešu mākslinieks, ainavists. Sākotnēji mācījies pie Voldemāra Irbes un Hugo Grotusa; studējis Latvijas Mākslas akadēmijā pie Leo Svempa, Augusta Annusa, Kārļa Miesnieka, Jāņa Kugas un Konrāda Ubāna. Bijis zīmēšanas un rasēšanas skolotājs dažādās Rīgas skolās. Strādājis eļļas, akvareļa un monotipijas tehnikā. Pie lasītājiem nonākusi jau trešā abu autoru sastādītā grāmata. Pirmā – “Gleznotājs Edgars Vinters”, 2009 – tapusi Vintera mākslas cienītājam Gerberam vēl klātienē tiekoties ar mākslinieku, izzinot viņa biogrāfiju; otro – “Es vēlos mājās pārnākt. Edgars Vinters. Karavīra zīmējumi”, 2012 – mākslas vēsturnieks Ojārs Spārītis sastādījis, pievēršoties mākslinieka kara laika daiļradei. Jaunākā grāmata ir veltīta mākslinieka 100 gadu jubilejai, kuru pavadīja izstāde Latvijas Zinātņu akadēmijā 2019. gada septembrī.

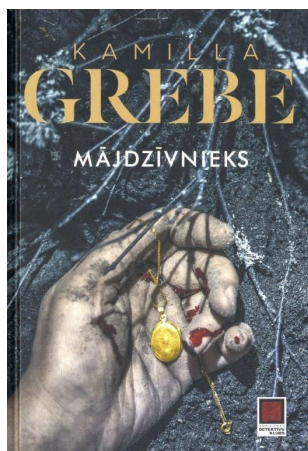
Izdevums nenoliedzami prasa iedziļināšanos. Tas sakārtots četrās savstarpēji papildinošās daļās. Pirmā daļa organizēta desmit dekādēs. Vintera biogrāfija pasniegta ciešā saitē ar sociālajiem, politiskajiem un kultūras notikumiem – katrā desmitgadē rodamas mākslinieka biogrāfijas ziņas, ko ievada rindkopa no Latvijas vēstures. Otrajā daļā Ojārs Spārītis iedziļinās mākslinieka daiļradē, nostiprina un pamato Vintera vietu Latvijas mākslas vēsturē. Trešajā daļā izceltas atsevišķas mākslinieka biogrāfijas epizodes, kuras nav publicētas līdzšinējos izdevumos. Grāmatas noslēdzošā daļa veltīta Vintera daiļradei – tajā aplūkojamas 100 hronoloģiski sakārtotas mākslas darbu reprodukcijas.

Eklektiskais salikums dara grāmatu saistošu plašai auditorijai – mākslas vēstures un kultūras skolēniem noderēs pedagoģiskā pieeja mākslinieka biogrāfijas strukturizēšanā; mākslas cienītāji novērtēs kvalitatīvās reprodukcijas. Triloģija kopumā sniedz ārkārtīgi nozīmīgu un nezūdošu devumu Latvijas mākslas vēstures pētniecībai. Teksts paralēli latviešu un vācu valodā.

https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/186823-edgars_vinters_gaisma_krasas_noskanas.html

Atslēgvārdi:

Latvijas mākslinieki; 20. gadsimta glezniecība; Latvijas mākslas vēsture

Dārija Juškeviča:

Grebe, Kamilla. Mājdzīvnieks. Kriminālromāns. No zviedru valodas tulkojusi Inga Grezmane. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 492 lpp. ISBN 9789934080500.

Atrazdamies tālu prom no lielajām pilsētām, Urmberja – neliels izdomāts ciems Zviedrijā – kādreiz bijis gana pārticīgs, taču tagad visas ražotnes slēgtas, nedarbojas pat skola, bērnudārzs, pasts un veikals. Drūmā nolemtības gaisotnē katrs kuļas pa dzīvi, kā nu māc, tomēr jaunie cenšas izrauties no šīs vides. Valdība par šo ciemu atceras vien brīdī, kad nepieciešama vieta, kur izmitināt simts arābu bēgļus, kuri, atšķirībā no cieminiekiem, saņem visa veida atbalstu, tajā skaitā – finansiālu, arī izglītību, vienlaikus uzstādot milzum daudz prasību. Urmberjā palikušie iedzīvotāji jūtas pievilti. “Un tas, ka te ierodas bēgļi un saņem visu, pasniegtu uz sudraba paplātes, protams, provocē viņus”, saka Mālina, kura pati nāk no šī ciema. Kļuvusi par policisti, viņa dzīvo citur, bet nu piedalās sena notikuma izmeklēšanā, kurš izraisa negaidītas, šokējošas un pat dramatiskas sekas. Tāds ir spraigā, nešaubīgi – ļoti meistarīgi konstruētā, kriminālromāna fons. Jo patiesībā stāsts nav tikai par kriminālo notikumu; vienlīdz piesaistošs ir vides un cilvēku atveidojums: gan par labo, gan pāridarījumiem, par daudzām mūslaikos aktuālām tēmām, turklāt tas savā veidā liek lasītājiem izvērtēt arī pašu dzīves izvēles. Nelieli miestīņi, kur trūkst darbvietu un iedzīvotāju skaits ir krasi samazinājies – tāda ir realitāte daudzviet mūsdienu pasaulē. Arī Latvijā netrūkst valdības “aizmirstu” nostūru. Zināmos apstākļos romānā attēlotajā situācijā var nonākt jebkura apdzīvota vieta vai ciems. Romāna gandrīz 500 lappuses, kā mēdz teikt, “izrāvu” trijās dienās, nespējot atrasties, ar patiesu interesi līdz pēdējai lappusei. Izcil! Šis ir jau otrais Latvijā izdots Kamillas Grebes darbs – 2018. gadā iznāca viņas kriminālromāns “Ledus zem viņas kājām”, kas izdots vairāk nekā 20 valstīs. Savukārt “Mājdzīvnieks” atzīts par Gada labāko zviedru, kā arī Gada labāko skandināvu kriminālromānu. Abus romānus tulkojusi Inga Grezmane. Paldies arī tulkotājai, jo tulkojums īstenots perfekti!

<https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/162467-majdzivnieks.html>

<https://lililasa.wordpress.com/2019/09/19/kamilla-grebe-majdzivnieks>

Atslēgvārdi:

zviedru detektīvromāni

Elita Vīksna:

Härpere, Džeina. Sausums : kriminālromāns. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 351 lpp. ISBN 9789934079290.

Angļu izcelsmes austrāliešu rakstnieces Džeinas Hārperes debijas romāns “Sausums” sākotnēji šķiet stāsts par baisu, taču ne noslēpumainu noziegumu tipiskā mazpilsētā, kurā visi cits citu pazīst vai vismaz tā domā. Melburnas finanšu policijas izmeklētājam Āronam Falkam, kurš ieradies uz sava kādreizējā labākā drauga bērēm, apciemojums iecerēts tikai kā pieklājības vizīte. Tomēr viņš nespēj atteikt drauga vecāku lūgumam aizkavēties, lai mēģinātu saprast traģēdijas iemeslus. Sausuma jēdziens romānā kalpo arī kā metafora: iznīcinošs sausums valda gan dabā, gan cilvēku attiecībās, un izskatās, ka mazpilsētas iedzīvotāji jau ir pieņēmuši savu lēmumu par slepkavas identitāti un patiesības noskaidrošanā nav ieinteresēti. Vēstījuma gaitā pamazām atklājas pagātnes un tagadnes noslēpumi, spriedze turpina augt, un romāna beigās atšķetināti tiek pat divi noziegumi. Autore spējusi ticami attēlot gan klaustrofobisko atmosfēru, kādā spiesti dzīvot viņas romāna varoņi, gan spilgtus fermeru tipāžus. Romāns saņēmis vairākas balvas, piemēram, Gold ABIA for Book of the Year, un šobrīd tiek ekranizēts ar aktieri Eriku Banu Ārona Falka lomā.

<http://janeharper.com.au>

<https://www.tvnet.lv/6746861/sausums-jauns-detektivromans-no-talas-australijas>

<https://www.valtersunrapa.lv/lv/e-veikals/gramata/64480/sausums>

Atslēgvārdi:

austrāliešu detektīvromāns

